

Onweer

Welbeschouwd is onweer een merkwaardig woord. Het is immers een ontkennende vorm van weer, alsof tijdens onweer het weer eventjes ophoudt te bestaan. Net zoals onschuld de afwezigheid van schuld inhoudt en onrust het ontbreken van rust. Maar bij onweer is er geen sprake van afwezigheid; het manifesteert zich luid en duidelijk, met donder en bliksem. Het is het meest intense weer dat we kennen.

Een heftige onweersbui laat vrijwel niemand onverschillig. Het overheersende gevoel is ontzag, bij velen gepaard gaand met angst. Een van mijn oudtantes was als de dood voor onweer. Als bliksem en donder 's nachts haar boerderij in de Betuwe omsingelden, verzamelde ze bevend maar efficiënt haar schaarse kostbaarheden in een speciaal daarvoor bestemde zwartlederen tas die altijd onder het bed klaar stond. Voor het geval dat. Daarna haalde ze de kinderen uit bed. Het gezin verzamelde zich aan de keukentafel, zo ver mogelijk bij de ramen vandaan. Glas vormde een te fragiele scheiding tussen het veilige huis en het onheil buiten. Tante, die van goede katholieke huize was, bad onafgebroken de rozenkrans en sloeg een kruis bij iedere donderslag. Haar man keek ondertussen strak voor zich uit, de pet diep over de ogen, als een standbeeld door de bliksem vastgenageld op zijn stoel.

Het ontstaan van een onweersbui in het open veld is een indrukwekkend fenomeen. Dat begint gewoonlijk met een warme zomerdag, wanneer een lome hitte als een deken over het land ligt. Bewegingen lijken vertraagd, van voorbij fietsende mensen, herkauwende koeien. Vogelzang klinkt omfloerst, gefilterd. De stilte verdiept zich, krijgt iets onheilspellends. Alle levende wezens voelen dat er verandering in de lucht hangt. 's Middags verschijnen er wolkjes in het wazige blauw. Onschuldige witte schaapjes eerst, maar al ras groeien die uit tot grijze wolkenkastelen met felle witte randen. Hoger en hoger rijzen de wolken de hemel in, alsof er gist aan is toegevoegd. Ze lijken bijna massief, als bergen, maar toch kolkte en bruijst het daarboven. Dan komt van verre een windvlaag aanrollen, die de lome stilte opheft, verandert in kolkende beweging. De groene boomtoppen buigen zich ruisend naar de aarde, richten zich weer op, worden andermaal gezeseld door een volgende vlag, heftiger nu. Met de wind wordt een geur meegevoerd, fris als een laken dat in de zon gedroogd is. De geur van ozon, van naderende regen. Ver weg gromt de donder als een gekooid roefdier. Dan vlakbij een lichtflits die een fractie van een seconde de hemel oogverblindend met de aarde verbindt, gevolgd door een harde knal. Het hemels vuurwerk is begonnen. Het verre heuvelland verdwijnt achter een watergordijn dat ruisend naderbij komt. Dan vervagen ook de bomen vlakbij in de neergutsende regen. De hoogste tijd om een veilig heenkomen te zoeken.

Onweer leert ons soms een lesje. Dankzij wetenschap en techniek menen we wel eens hoogmoedig dat we de natuur hebben onderworpen aan ons menselijk vernuft. Maar bliksem en donder kunnen ons bewust maken van onze werkelijke status: deelgenoot aan de natuur, grootser en machtiger dan wij ooit kunnen bevatten.

Eef Arnolds

De tekst is eerder verschenen in het tijdschrift Jonas 9 nr 9. 2006.